

Česká města v roce 2020: výzvy a strategie

Jaké problémy řeší města v tuzemsku a co budou řešit v budoucnu?

Luděk Sýkora

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Centrum pro výzkum měst a regionů
Institute Global Urban Development

Problémy našich měst 1995-2010

- dědictví **zanedbanosti** z doby komunismu
- **důsledky** ekonomické transformace
- **vlivy** nových rozvojových impulzů

- **Zaměstnanost** obyvatel - PZI a průmyslové zóny - montovny -> specializované mezinárodně konkurenceschopné ekonomické aktivity s vyšší a vysokou přidanou hodnotou – věda, výzkum, inovace
- Zanedbaná a nedostatečná technická a dopravní **infrastruktura** – napojení na nadnárodní síť -> integrované městské-regionální dopravní systémy, životní prostředí a udržitelnost rozvoje
- Učení se samosprávě obcí a regionů -> hodnoty, instituce a praktiky (evropské) v širší občanské společnosti – **vládnutí** (governance), vzdělání
- Pomoc upadajícím problémovým oblastem a zónám (regenerace brownfieldů a sídlišť) -> **usměrňování růstu a rozvoje** městských regionů a sídelního systému (suburbanizace a sprawl, polycentrický rozvoj osídlení)

Europe 2020 a Politika soudržnosti

- Politika soudržnosti se zaměří na naplňování cílů strategie Europe 2020
- **chytrý, udržitelný a inklusivní** rozvoj (**smart, sustainable and inclusive** growth) při zohledňování míry regionálních **disparit**
- **role měst** při řešení celospolečenských výzev, kterým čelí evropská společnost
- **podmínky**, která města potřebují k úspěšnému zvládnutí těchto výzev
- **role Politiky soudržnosti** při podpoře měst a regionů při zvládnutí těchto výzev
- dnes **utváříme budoucnost**

výzvy a strategické reakce

společnost nabídky možností

- města koncentrují nejprogresivnější a nejdynamičtější stránky společnosti a jejího rozvoje - **města zastupují společnost**
- **hlavní výzvy – klíčové strategické reakce**
- specifické **městské vlastnosti, kvality a podmínky**
- nižší míra závislosti na vnější finanční podpoře - lepší **vnitřní organizace vlastních zdrojů**
- hlavním imperativem **chytrého, udržitelného a inklusivního rozvoje** je **společnost nabídky možností a ekonomických, sociálních a kulturních voleb** (při zohlednění principu udržitelného rozvoje)
- zaměření na **velká a středně velká města**

smart growth - chytrý rozvoj - konkurenceschopnost města vzdělání a znalostí

- výzvy: ekonomická pozice v rámci světového ekonomického systému, demografické stárnutí – prodlužování aktivního života
- reakce: nízká konkurenceschopnost, využití lidského kapitálu
- cíle: vyspělé služby, výzkum a vývoj, kultura a vzdělání – města jako centra specializovaných **služeb**, **kultury** a **vzdělávání**
- intervence: vzdělávací instituce – vzdělávací programy, nemovitosti a regenerace, technologie pro pokročilý výzkum a vývoj, mezinárodní sítě spolupráce
- podmínky: dopravní dostupnost, rozvinutá podpora ICT, kvalitní životní prostředí
- efekty: udržení a přilákání vzdělaných mladých lidí a omezení úniku mozků (vliv na demografické změny), aktivní společenská participace starších generací, stimulace ekonomiky znalostí a inovací, regenerace města, sociální a kulturní pluralita, soudržnost a inkluze

sustainable growth - udržitelný rozvoj - udržitelnost energeticky efektivní města

- výzvy: růst cen energií, energetická bezpečnost
- reakce: energetické úspory, efektivní hospodaření se zdroji
- cíle: energeticky efektivní (úsporná a udržitelná) **organizace urbanistické struktury** městských oblastí
- intervence: kompaktní město, koordinace rozvoje a výstavby (integrované plánování) v městských regionech, prevence sprawlu, regenerace brownfieldů a vnitroměstských obytných čtvrtí, městské-regionální systémy integrované dopravy, ..
- doplňující intervence: udržitelná výstavba, energeticky úsporná veřejná doprava, budovy veřejných institucí a bydlení
- efekty: udržitelná spotřeba energie, energetická bezpečnost, sociální soudržnost, finančně dostupná dopravní dostupnost služeb a pracovních míst, kvalita života, urbanistické hodnoty evropských měst

inclusive growth - inklusivní rozvoj - soudržnost města možností, voleb a výběru

- výzvy: narůstající sociální a kulturní různorodost, formování paralelních (etnických) kultur, rezidenční segregace, snižující se role střední třídy, úbytek sociálně smíšených rezidenčních čtvrtí
- reakce: sociální integrace, kulturní tolerance a pluralita možností a voleb
- cíle: **sociální soudržnost** vzdělané a kulturně **otevřené společnosti** založené na silné **střední třídě**
- intervence: trhy práce a bydlení, vzdělávání, kultura, mezinárodní spolupráce; podpora integrace a prevence diskriminace a segregace při respektování kulturní různorodosti a plurality, integrace měst a periferií, integrace místních společenství s nadnárodní (evropskou) společností
- podmínky: dopravní dostupnost, dostupnost ICT, rovnost životních podmínek
- efekty: města střední třídy s množstvím možností a voleb v oblasti práce, bydlení, služeb a volného času s cílem zkvalitňování podmínek života evropské multikulturní společnosti

územní soudržnost města pro společnost

- města, funkční městské regiony a polycentrické sídelní makro-regiony jsou motory rozvoje, kreativity a inovací celé společnosti
- **rovnoměrný rozvoj měst**
  - nerovnosti ve městech, rezidenční segregace, sprawl a suburbie x města - sociální a ekonomická soudržnost v městských regionech
- **regionální centra**
  - mikroregionální vazby město - venkov / centrum - periferie – dostupnost práce a služeb, prostorová spravedlnost, právo na město / právo na venkov
- **polycentrické sídelní systémy**
  - polycentrické mezoregiony – sítě integrovaných městských center nabízejících lokalizační volby pro podnikatele a občany
- **polycentrické nadnárodní sítě**
  - polycentrické nadnárodní makroregiony (zóny globální integrace) – vzájemné vnímání a pochopení, spolupráce a spojení mezi klíčovými městy, centry evropského a globálního sídelního a regionálního systému

integrovaný rozvoj území

města celostního rozvoje

- **synergie** ekonomických, sociálních a environmentálních cílů – intervence s cílem naplnit **chytrý, udržitelný a inklusivní** rozvoj
- **vzájemná podmíněnost** podpory (např. energetická efektivita jako imperativ/podmínka alokace podpor)
- **holistický/celostní** rozvoj: rozvoj území je více než pouhý souhrn dílčích sektorových strategií
- **územní integrace** městských regionů, polycentrických sídelních systémů a nadnárodních polycentrických makroregionů, vazby mezi jádry rozvoje a periferními oblastmi
- subsidiarita a **koordinace** politik, aktivit a praktik na různých **měřítkových úrovních** intervence

management rozvoje měst

městská resilience

- **stabilita** měst v období **nejistoty**
- **flexibilní adaptabilní management**
- **univerzální** evropské cíle a místně **specifické** podmínky
- **lokální-přístupy** a stimulace **endogenního** rozvoje
- možnost **experimentování**, **inovací** a **spolupráce v sítích**
- **rozhodování** na lokální/regionální úrovni zohledňující specifika místních podmínek
- **RESILIENCE**
- **reflexivní, adaptabilní, flexibilní a dynamická** (pružně se přizpůsobující vnějším podnětům a vnitřnímu vývoji) **správa** složitých společenských systémů
- dynamicky řízený/usměrňovaný vývoj založený na neustálém **monitorování**, **učení se** novým situacím a pozornosti věnované předvídání **ohrožení** stability systému a zvažování možných **rizik** a také rozvíjení schopností rychlého často **nestandardního** řešení/zásahu při bezprostředním narušení normálního stavu a ohrožení stability systému

Processes and localities

- A historical core
- B inner city
- C garden towns and villa neighbourhoods
- D communist housing estates
- E small towns and villages

- Gentrification
- Condominiums
- Brownfield redevelopment
- Waterfront (re)development
- New retail and entertainment
- Out-of-centre office clusters
- Suburbs